

شانه زدن

کلیدواژه: شانه زدن، پاکیزگی، آراستگی.

پرسش: آیا درباره شانه زدن موی سر حدیثی وجود دارد؟

پاسخ: یکی از سفارش‌های اخلاقی **دین اسلام**، رعایت **نظافت** و **پاکیزگی** در همه جا و برای همه افراد، اعم از **زن** و مرد است؛ از جمله آن سفارش‌ها، **شانه زدن** و آراسته بودن است.

فهرست مندرجات

- ۱ - رعایت نظافت و پاکیزگی
- ۲ - اهمیت شانه زدن
 - ۲.۱ - آراسته به مسجد رفتن
 - ۲.۲ - مرتب کردن مو با مدری
 - ۲.۳ - نگهداری از موی بلند
 - ۲.۴ - شانه زدن پس از نماز
 - ۲.۵ - شانه زدن مو برای هر نماز
- ۳ - آداب شانه زدن
 - ۳.۱ - شانه زدن در حالت ایستاده
 - ۳.۲ - دعا کردن هنگام شانه زدن
- ۴ - فواید شانه زدن
 - ۴.۱ - ریشه‌کنی ویا
 - ۴.۲ - رفع بلغم
 - ۴.۳ - زیبایی مو و برطرف شدن نیاز
- ۵ - منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۶ - پانویس
- ۷ - منبع

رعایت نظافت و پاکیزگی

مکتب حیات‌بخش اسلام دین جامع و کاملی است. بدیهی است که با این ویژگی تمام نیازهای مختلف زندگی **انسان** در آن لحاظ شده و برای تمام مسائل مورد نیاز زندگی فردی و اجتماعی وی مقررات و قوانینی دارد. یکی از آن قوانین، رعایت نظافت و پاکیزگی در همه جا و برای همه افراد (اعم از زن و مرد) است؛ از جمله آن سفارش‌ها، شانه زدن و آراسته بودن است. در مورد شانه زدن مو، فواید و آداب آن، روایات زیادی از پیشوایان **دین** به ما رسیده است؛ به گونه‌ای که در برخی منابع روایی، فصلی با عنوان «شانه زدن» (التمشط) تنظیم شده که بیانگر اهمیت آن است. در این فرصت به تعدادی از این روایات اشاره می‌شود.

اهمیت شانه زدن

با بررسی روایت به اهمیت شانه زدن پی می‌بریم:

← آراسته به مسجد رفتن

امام صادق (علیه‌السلام) در تفسیر این **آیه قرآن کریم** که می‌فرماید: «یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کلّ مسجد؛ **[۱] اعراف (۷)، آیه ۳۱.**

ای فرزندان آدم! زینت خود را هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید!»، فرمود: منظور از **زینت** در این‌جا شانه است.

[۲] شیخ صدوق، مجد بن علی، خصال، ج ۱، ص ۲۶۸.
یعنی موهای خود را شانه کنید و با موی آراسته و مرتب به **مسجد** بروید.

← مرتب کردن مو با مدری

شیوه **بیغمیر (صلی الله علیه وآله)** این بود که شانه می‌زد و با مدری (سیخ که به جای شانه از آن استفاده می‌کردند) سرش را مرتب می‌کرد. [۱۲] مجلسی، مجدباقر آداب و سنن (ترجمه ج ۷۳ بحار الأنوار)، کمره‌ای، مجدباقر، ص ۷۵، اسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۵ ش.

← نگهداری از موی بلند

پیامبر اسلام درباره نظافت و نگهداری مو فرمود: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) مَنْ اتَّخَذَ شَعْرًا فَلْيُحْسِنْ وَلَابِتَّهُ أَوْ لِيَجْزَهُ؛ [۱۴] کلینی، **مجد بن یعقوب، کافی، ج ۶، ص ۴۸۵، دارالکتب الاسلامیة تهران، ۱۳۶۵ ش.** هر کس موی سرش را بلند می‌گذارد، خوب نگهداری یا کوتاهش کند.»

← شانه زدن پس از نماز

امام کاظم (علیه السلام) فرمود: «...امام صادق را شانه‌ای بود در نمازخانه که چون نمازش تمام می‌شد با آن شانه می‌زد». [۱۵] کلینی، کافی، ج ۶، ص ۴۸۸، دارالکتب الاسلامیة تهران، ۱۳۶۵ ش.

← شانه زدن مو برای هر نماز

از **امام رضا (علیه السلام)** در مورد فرمایش خدای عزوجل: «خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ؛ [۱۶] اعراف (۷)، آیه ۳۱.

ای **فرزندان آدم!** زینت خود را هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید!« پرسیده شد، آن حضرت در پاسخ فرمود: «از جمله آن زینت‌ها، شانه زدن بر موی برای هر نمازی است». [۱۷] **شیخ صدوق، مجد بن علی، من لا يحضره الفقيه، محقق و مصحح: غفاری، علی اکبر، ج ۱، ص ۱۲۸، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ دوم، ۱۴۱۳ ق.**

آداب شانه زدن

البته ابزار و وسایل بهداشت و پاکیزگی امروزه نسبت به گذشته تفاوت‌های قابل توجهی نموده است. امروزه وسایلی برای شانه کردن مو **اختراع** شده است که در زمان پیامبر و **ائمه** (علیهم السلام) وجود نداشته؛ از این رو وسایلی را که آنها برای شانه زدن مو استفاده می‌کردند، شاید در این زمان چندان موضوعیت نداشته باشد؛ اما آداب و روش‌هایی را که آن بزرگواران بدان عمل می‌کردند و پای‌بند بودند، به یقین دارای حکمت‌هایی بوده که آن آداب امروزه نیز همچنان کار آمد خواهد بود.

← شانه زدن در حالت ایستاده

«عَنْ عَلِيٍّ (عليه السلام) قَالَ فِي حَدِيثٍ وَ التَّمَشُّطُ مِنْ قِيَامِ بُورْثِ الْفَقْرِ؛ [۱۸] **شرح عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۱۲۵، آل البیت، قم، ۱۴۰۹ ق.** **امام علی (علیه السلام)** فرمود: ایستاده شانه زدن **فقر** آورد.»

← دعا کردن هنگام شانه زدن

هرگاه خواستی شانه بزنی، شانه را به دست راست بگیر و بگو **بِسْمِ اللَّهِ** و آن را بر فرق سر بگذار و جلوی سر را شانه بزنی و بگو: بار خدایا! موی و پوستم را **زینا** کن، زندگیم را خوب کن و بدی را از من دور ساز، سپس سر را شانه بزنی و بگو بار خدا مرا واپس برمگردان و نیرنگ **شیطان** را از من برگردان و او را نسبت به منش توانایی مده، سپس دو ابرویت را شانه کن و بگو بار خدایا! از من غم و اندوه و وسوسه دل‌ها را بزدا و شانه را بکش بزیر دو گوشت، سپس گلاب به رویت بزنی که پدرم از **امام** ششم روایت کرد: هر که خواهد به دنبال حاجتی رود و گلاب به رویش زنی، هلاک نشود، حاجتش برآید و تنگی و **خواری** به او نرسد. [۱۹] مجلسی، مجدباقر، آداب و سنن (ترجمه ج ۷۳ بحار الأنوار)، کمره‌ای، مجدباقر، ص ۷۷، اسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۵ ش.

فواید شانه زدن

درباره فایده‌های شانه زدن مو، روایات متعددی از معصومان وارد شده است که برخی از آنها از این قرار است:

«قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَشَطُ الرَّأْسِ يَذْهَبُ بِالْوَبَاءِ وَ مَشَطُ اللَّحْيَةِ يَشُدُّ الْأَصْرَاسَ؛ [۱۱] حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۱۲۴، آل البيت، قم، ۱۴۰۹ ق. امام صادق فرمود: شانه سر، وبا را می‌برد و شانه ریش دندان‌ها را محکم می‌کند.»

← رفع بلغم

آن حضرت در حدیثی دیگر فرمود: «عَنْهُ عَنِ أَبِيهِ قَالَ كَثْرَةُ التَّمَشُّطِ تُقَلِّلُ التَّلْعَمَ؛ [۱۱] کلینی، مجد بن یعقوب، کافی، ج ۶، ص ۴۸۹، دارالکتب الاسلامیه تهران، ۱۳۶۵ ش. زیاد شانه زدن، بلغم را از بین می‌برد.»

← زیبایی مو و برطرف شدن نیاز

امام صادق (علیه السلام) هم‌چنین فرمود: شانه، روزی را جلب و مو را زیبا و نیاز را برطرف ... و بلغم را قطع می‌کند. پیامبر خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله) زیر ریش خود را چهل مرتبه و بالای آن را هفت مرتبه شانه می‌کرد و می‌فرمود: شانه **ذهن** را می‌افزاید و بلغم را قطع می‌کند. [۱۲] شیخ صدوق، مجد بن علی، خصال، ج ۱، ص ۳۹۱.

منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. کتاب خصال، شیخ صدوق، «بَابُ التَّمَشُّطِ».
۲. کافی، کلینی، «بَابُ التَّمَشُّطِ».

پانویس

۱. ↑ اعراف (۷)، آیه ۳۱.
۲. ↑ شیخ صدوق، مجد بن علی، خصال، ج ۱، ص ۲۶۸.
۳. ↑ مجلسی، مجدباقر آداب و سنن (ترجمه ج ۷۳ بحار الأنوار)، کمره‌ای، مجدباقر، ص ۷۵، اسلامیه، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۵ ش.
۴. ↑ کلینی، مجد بن یعقوب، کافی، ج ۶، ص ۴۸۵، دارالکتب الاسلامیه تهران، ۱۳۶۵ ش.
۵. ↑ کلینی، کافی، ج ۶، ص ۴۸۸، دارالکتب الاسلامیه تهران، ۱۳۶۵ ش.
۶. ↑ اعراف (۷)، آیه ۳۱.
۷. ↑ شیخ صدوق، مجد بن علی، من لا یحضره الفقیه، محقق و مصحح: غفاری، علی‌اکبر، ج ۱، ص ۱۲۸، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ دوم، ۱۴۱۳ ق.
۸. ↑ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۱۲۵، آل البيت، قم، ۱۴۰۹ ق.
۹. ↑ مجلسی، مجدباقر، آداب و سنن (ترجمه ج ۷۳ بحار الأنوار)، کمره‌ای، مجدباقر، ص ۷۷، اسلامیه، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۵ ش.
۱۰. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۱۲۴، آل البيت، قم، ۱۴۰۹ ق.
۱۱. ↑ کلینی، مجد بن یعقوب، کافی، ج ۶، ص ۴۸۹، دارالکتب الاسلامیه تهران، ۱۳۶۵ ش.
۱۲. ↑ شیخ صدوق، مجد بن علی، خصال، ج ۱، ص ۳۹۱.

منبع

پایگاه اسلام کوئست، برگرفته از مقاله «شانه زدن»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۵/۶/۴.

رده‌های این صفحه : آراسنگی | اخلاق اسلامی